

Lidija Golc je praznovala svojo 70-letnico. Družinske korenine čez mejo in brezmejnost v literaturi sta njeni spremljevalki. ①

Veje se težko razrastejo, če ne poznamo korenin

Lidija Golc je doma v Ljubljani. Njen drugi dom je zaradi družinskih korenin Koroška. Kako močne so te čezmejne povezave, pripoveduje v pogovoru in ne skriva, kako zelo so ji ljudje na Koroškem in jezik pri srcu.

Koroška in korenine. Kako močno spremljajo življenje korenine vaših prednikov na Koroškem in kako ste jih odkrivali?

Lidija Golc: Smo, / kakor smo, na hrbet časa položeni, / z vsakim vlaknom v trojno enost trenutka posajeni, / smo. (Vsakomur iz svoje lepene, 2017). Ko stopam po ne ravno ravnih poteh, še posebej, ko se tega zavem, me predniki Grafenauerji vedno bolj spremljajo, vedno bliže so mi. Zasihranost v njihovih značajih, bojih, razmislekih in vrednotah mi pomaga ohraniti kritičnost in pokončnost, kadar se o čem sprašujem in ko sogovornikov ni veliko. Odkrivam jih od srednješolskih let, ko sem se korenin začela zavedati. Učijo me, da težke razmere ne smejo biti opravičilo za neaktivnost. Da bi bila obrnjenost le vase greh, ki ga življenje ne opravičuje. – Pravkar berem Koroške narodne pripovedke Vinka Möderndorferja (Mohorjeva, Celovec, 2025). Ponatis izdaje iz leta 1946. Naši dedje so bili stebri družine, kakor pravi Vita Mavrič v eni od spremnih besed k tej knjigi, četudi so se prekmalu utrudili in poslovili. Moj dedek Franjo (glej Rastje 2019) se je rodil 1894 v Št. Lenartu pri Sedmih studencih, V. Möderndorfer istega leta v Dolah pri Brdu. Oba Ziljana, predana poklicu in družini, po vojni nezaželeni in preganjana, sta me zaznamovala s svojim delom, nemilo usodo, s pokončnostjo: take usode ne le spoštujem, ko jih raziskujem, ampak tudi obvezujem.

Slovenska literatura – čezmejna. Slovensko literaturo ste vedno gledali čezmejno. Za vas slovenske literature ni, če niso v njej vključene tudi pisateljice in pisatelji iz zamejstva ali kjerkoli po svetu že ustvarjajo. Kakšen je vaš pogled na prihodnost slovenske literature? Ali prava beseda najde tudi javnost, ali se ustvarjalke in ustvarjalci veselijo zasluženega priznanja in podpore?

Lidija Golc je dobra poznavalka sovenske literature ter besednih ustvarjalcev in ustvarjalcev na Koroškem. Na Pisateljskem srečanju na Obirskem je zaradi omejenega časa izrabila priložnost in v najkrajšem času dokazala, da more biti najmanj dobra ura tisti minimalni čas, v katerem se še zagreje za nadaljnje govorjenje o slovenski besedi na Koroškem. GOTTHARDT

Lidija Golc: Prav imate, danes res ni nobene potrebe, da bi slovensko (in vso) literaturo dojemali, sprejemali, z mejami. Pravkar se je v Ljubljani zaprl 41. Slovenski knjižni sejem, ki to gotovo dokazuje. Vendar je informacij toliko, da je morda celo bolje, ne imeti na razpolago veliko časa, ker časa za knjigo in vse, povezano z njo, ni nikoli dovolj. – Društvo slovenskih pisateljev je pripravilo novejše srečanje. Naš predsednik Marij Čuk je poudaril povezovalnost, odprtost, aktivnost in kritičnost vseh članov, z njim se zelo strinjam. – Če smo in bomo vztrajali, kadar ne dobimo kmalu priznanja in podpore, prej ali slej dosežemo prave bralce. Florjan Lipuš natančno, vedno poetično, avtobiografsko, zapiše: »Dosedajšnji jezik je odsušil, od zdaj naprej nam bo cvetel osedajnaprejšnji jezik.« (Mrtve stvari, 2025). Ne sklepajmo po naslovu tega literarnega biserja, ampak delujmo, berimo, ustvarjajmo osedajnaprejšnji jezik in spoštujmo, kar je ustvaril doslej. Pa ves čas je prav obnavljati znanje tega jezika: če ni v bližini lektorja, ga je treba poiskati in se učiti. Z diplomo pride tudi odgovornost do nadgrajevanja znanja

in spoštljivega ravnanja z jezikom. Na zadnji dve podvprašanji ti odgovarjam s tremi citati Cirila Zlobca, ki bi letos novembra praznoval sto let. Lepo je biti Slovenec, ni pa lahko. – Samo ta dan imam. – Samo beseda sem.

Zelo dobro poznate Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji. Vse zapisnike in protokole ste si ogledali ob 50-letnici obstoja. Kaj tako združene besednih ustvarjalcev v Avstriji pomeni za skupni slovenski kulturni prostor?

Lidija Golc: DSPA je zaživelo z Valentinom Polanškom, navznoter in navzven, povezovalno. Vsak od predsednikov mu je potem (do)dal nov ton in nove smeri (Janko Messner, Herman Germ, Anita Hudl, Niko Kupper, Amina Majetič). Ker zadnja štiri leta težko grem od doma, me pri mami marsikdo obišče. Janko Malle mi je pripeljal cel arhiv DSPA: zanimivejšega branja si ne moreš predstavljati. Anitino gradivo mi je pripeljal tudi Joško Hudl, Pokrznikovo pa Jože Strutz. Zanimive, objave vredne prispevke so mi bili poslali Ivana Kampuš, Tomaž Ogriš, Jože Strutz, Niko Kupper in naša Amina

Majetič. Ne le gradivo samo, tudi ti osebni stiki mi veliko pomenijo. Na Obirskem smo četrtega oktobra 2025 vsi referenti upoštevali časovne omejitve, tako da sem utegnila predstaviti le v posameznem predsednikovanju izstopajoče publikacije.

Če se posvečamo zgodovinskim obletnicam v zvezi z vojnami, je prav tudi, da se spominjamo prizadevanj ljudi, ki so delali, da imamo danes lahko društvo DSPA. Prav bi se bilo ozreti tudi na sodelovanja DSPA z društvi na Koroškem in drugod, na pomembnejše prireditve (predavanja, obletnice, literarna branja). Nekatera zasebna pisma in vabila odražajo vztrajnost, ljubezen pa skrb sporočevalcev in naslovnikov, tako da osvetljujejo obdobje in so tudi del zgodovinskega spomina.

Še nečesa sem vesela: tudi glasba, pomemben del identitete, je našla pot na Obirsko srečanje!

Zaupam mladim. Tako kakor imamo starejši težja obdobja, jih imamo vsi. (Letos novembra, nekaj časa je bilo doma res težko, me nenadoma Amina pokliče kartako in svet je bil takoj prijaznejši.)

Samo še tole: predlagam, da na predstavitvah knjižnega daru uvodni del na kratko pogleda tudi v preteklost (Rastja, Koroškega koledarja). Naj bomo umeščeni: veje se težko razrasajo, če ne poznamo korenin.

Kaj je za vas osebno pomembno v življenju? Kaj si želite za slovensko besedo (literarno in vsak dan govorjeno) v domovini, na Koroškem, kamor segajo korenine vaše družine in v slovenskem kulturnem prostoru?

Lidija Golc: V življenju mi je vedno težko, če se ljudje ne odzivajo na pozitivno delovanje, če vidijo le do svojega praga. Ko se skušam umiriti in poslušam svojo vest, vem, da popuščanje in prekrivanje problemov z maskami nikamor ne pripeljejo. Učimo se od ljudi, ki jih spoštujemo. Odprimo se preteklosti in prihodnosti, a hodimo po svoji poti. Glede slovenske besede: ko bi se vsakdo vprašal, če je povedal in zapisal prav ... Premisljimo, vprašajmo, raziskujmo: besedila naj počakajo v predalu na večkratno branje, dopolnjevanje, na vsebinsko, slogovno, pravopisno preverjanje. Spoštovanja in ljubezni želim tej naši besedi, nam je že dolgo zvesta, pa bodimo še mi njeni.

VINCENC GOTTHARDT

Nedelja, 18. 11. 2015

②